

Anne Mäenpää

30.10.2014

Liikenne- ja viestintäministeriölle

Lausuntopyyntö: LVM/1518/03/2014

LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI VAHVASTA SÄHKÖISESTÄ TUNNISTAMISESTA JA SÄHKÖISISTÄ ALLEKIRJOITUKSISTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA SEKÄ LUONNOS VALTIOEUVOSTON ASETUKSEKSI KOSKIEN VAHVAN SÄHKÖISEN TUNNISTUSPALVELUN TARJOAJIEN VÄLISEN LUOTTAMUSVERKOSTON OHJEITA

Oy Samlink Ab esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa.

1. Hallituksen esitysluonnos tunnistelain muuttamisesta

Pidämme sinänsä kannatettavina yleisiä tavoitteita yksinkertaistaa toimintaympäristöä, antaa kansalaiselle mahdollisuus valita sähköinen tunnistusvälineensä sekä antaa sähköisen palvelun tarjoajalle mahdollisuus valita tunnistuspalveluntarjoajansa.

Esitys herättää kuitenkin monia kysymyksiä ja monet olennaiset yksityiskohdat kuten liiketoiminnalliset, juridiset ja tekniset kysymykset jäävät selvästikin jatkovalmistelun varaan.

Esiin nousee huoli siitä, että esitetyllä tavalla luottamusverkostossa toimittaessa virheiden ja mahdollisten väärinkäytösten selvittäminen hankaloituu, tapahtumien auditointi vaarantuu ja tunnistusvälineen vahvuus jää selvittämättä. Lisäksi se, että esityksen mukaan käyttäjän henkilöllisyyden varmistaminen nojautuu henkilötunnukseen, ei ota huomioon sitä, että henkilötunnuksen (HETU) laajan käytön on jo pitkään todettu olevan mm. tietosuojasyistä ongelmallista. Suositeltavampaa voisi olla käyttää tunnisteena sähköistä asiointitunnistetta (SATU).

Esityksen pääasiallinen tarkoitus vaikuttaisi olevan erityisesti julkisen sektorin palveluiden sähköisessä tarjoamisessa mahdollisesti esiintyvien sähköisen tunnistamisen hallinnollisten taustahaasteiden vähentäminen.

Suhtaudumme varauksellisesti siihen näkemykseen, että esitetty ratkaisu kannustaisi nykyisiä toimijoita jatkossakin tarjoamaan vahvan sähköisen tunnistamisen palveluita. Kannustavampi vaihtoehto voisi olla luoda sellaiset oikeudelliset puitteet, joissa palveluita voitaisiin kehittää sekä käytettävyyden että turvallisuuden näkökulmista ja luoda yhteinen toimintaympäristö toimijoiden vapaaehtoisin yhteistyöjärjestelyin joutumatta pelkäämään kilpailuoikeudellisia sanktioita.

Anne Mäenpää

30.10.2014

Esitys ei myöskään näyttäisi tuovan mukanaan suoraan mitään sellaista, mikä selkeästi voisi kannustaa uusia toimijoita lähtemään mukaan liiketoimintaan ja uusien vaihtoehtojen kehittämiseen. Vahvan sähköisen tunnistamisen palvelujen tarjoamisen ei voida katsoa olevan merkittävää liiketoimintaa, joka houkuttelisi sellaisenaan uusia toimijoita. Nykyiset pääasialliset toimijat, kuten pankit ja operaattorit, ovat mukana liiketoiminnassa, koska niiden omat palvelut edellyttävät käyttäjän vahvaksi luokiteltavaa tunnistamista. Sen ohessa on voitu tuottaa myös tunnistuspalvelua sopimusperusteisesti muille toimijoille.

Esitetyt rajaukset hinnoittelulle sekä epäselvyys siitä, syntyykö tunnistuspalvelua tarjoavalle sopimuspakko suhteessa tunnistuspalvelun käyttäjiin, saattavat myös vaikeuttaa ajateltujen tavoitteiden saavuttamista. Mahdollisuus päättää kenelle palveluita tarjotaan ja miten tarjottavat palvelut hinnoitellaan, ovat olennaisia elementtejä liiketoiminnan kannalta.

Esityksessä jää epäselväksi, voisiko palveluntarjoaja valita toimivansa vain jossakin vai kaikissa kolmessa erilaisessa roolissa: ensitunnistuksen tarjoaja, vahvan sähköisen tunnistusvälineen tarjoaja ja vahvan sähköisen tunnistuspalvelun tarjoaja. Ja voisiko näin syntyä tilanne, jossa pelkkää tunnistuspalvelua tarjoava voisi käyttää hyväkseen muiden jo tekemää työtä ja saada itselleen etua muiden kustannuksella?

Tunnistusvälineen hakemisen ketjuttaminen

Nykyistä lakia valmisteltaessa haluttiin nimenomaisesti estää ketjuttaminen väärinkäytösmahdollisuuksien välttämiseksi. Tärkeää olisikin, että tunnistusvälineen käyttäjälle luotaisiin keino estää uusien tunnistusvälineiden luonti tai että ketjutus ei voisi olla rajatonta. Lisäksi turvallisuutta lisäävä tekijä voisi olla se, että sähköisellä ensitunnistamisella luotu uusi sähköinen tunnistusväline olisi heikompi tasoinen kunnes tunnistusvälineen haltijan fyysinen ensitunnistus on tehty.

Ketjuttamiseen liittyen ja ottaen huomioon myös ajateltu ensitunnistajalle suoritettava korvaus, pitäisi varmistaa, että tunnistamistapahtumissa välitetään mm. riittävät tiedot käyttäjän ensitunnistamisesta ja siitä miten se on tehty, fyysisesti vai sähköisesti (ketjutuksen seuranta). Lisäksi palveluntarjoajalle on tärkeää saada tiedot tunnistusvälineestä, jotta on mahdollista päättää, onko käytettävä tunnistusväline sellainen, jonka palveluntarjoaja hyväksyy.

Väestörekisterikeskuksen rooli

Esityksessä lähdetään siitä, että tunnistuspalvelun tarjoajan on hankittava ja päivitettävä tunnistuspalvelun tarjoamiseksi tarvitsemansa tiedot väestötietojärjestelmästä. Lisäksi esitetään, että tunnistuspalvelun tarjoajan on tarkastettava Väestörekisterikeskuksen ylläpitämästä palvelusta, että henkilön yksilöivä tieto on käytössä. Tarkastus tulisi tehdä jokaisen välitettävän tunnistustapahtuman osalta.

Anne Mäenpää

30.10.2014

Esityksessä ei ole otettu tarkemmin kantaa Väestörekisterikeskuksen rooliin eikä tietojen hankkimisesta mahdollisesti aiheutuviin kustannuksiin tai niiden jakautumiseen. Uuden tarkastuspalvelun sisältöä ei ole myöskään tarkemmin kuvattu, vaan todettu tarkastuksen koskevan vain tunnistettavan henkilön yksilöivän tunnistetiedon voimassaoloa. Kysymyksenä tästä nousee esille mm. se, voisiko henkilö itse ilmoittaa ko. palveluun, ettei hänen tunnistetiedoillaan saa luoda uusia sähköisiä tunnistusvälineitä tai, että luodut välineet pitäisi peruuttaa (esim. mahdolliset identiteettivarkaudet tai muut vastaavat tilanteet). Esityksessä rinnastetaan vahva sähköinen tunnistusväline passiin, mutta millään tavalla ei oteta kantaa siihen, kuinka monta sähköistä tunnistusvälinettä henkilöllä voi olla tai onko kokoomatietoa mistään saatavissa.

Luottamusverkoston määritelmästä

Läpi esityksen perustelujen luottamusverkostoa luonnehditaan vahvan sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajien muodostamaksi tekniseksi ja hallinnolliseksi verkostoksi. Määritelmäehdotus laajentaa luottamusverkoston kattamaan myös sähköisen palvelun tarjoajat sekä sähköisiä palveluita ja tunnistuspalveluita hyödyntävät käyttäjät. Määritelmästä esitetyssä muodossa saattaa saada väärän käsityksen siitä, mitä verkostolla tarkoitetaan, joten sitä olisi hyvä tarkentaa vastaamaan aidosti tarkoitettua.

Esityksestä ei yksiselitteisesti käy ilmi, syntykö luottamusverkosto automaattisesti sillä hetkellä, kun sitä koskevaa pykälää aletaan soveltaa (1.5.2016). Siis muodostavatko ne toimijat, jotka ovat tuohon mennessä tehneet sääntelyn mukaisen ilmoituksen Viestintävirastolle, ilman erillisiä toimenpiteitä alkuvaiheen luottamusverkoston? Tämä olisi selvyuden vuoksi syytä kirjata perusteluihin.

2. Luonnos valtioneuvoston asetukseksi

Asetusehdotuksen mukaan luottamusverkoston hallinnointi tulee olemaan Viestintäviraston vastuulla. Verkoston toimintamallin suunnittelu teknisine, sopimusoikeudellisine ja liiketoiminnallisine yksityiskohtineen edellyttää kuitenkin potentiaalisten verkostossa toimijoiden aktiivista osallistumista.

On oletettavaa, että ajateltu aikataulu, jolloin luottamusverkoston toiminta alkaisi, tulee olemaan käytännössä haasteellinen. Toteuttaminen edellyttää toimijoilta merkittäviä tietoteknisiä panostuksia ja lisäksi merkittäviä muutoksia palvelusopimuksiin eri osapuolisuhteissa. Konkreettisten muutosten suunnittelua ei voida aloittaa ennen kuin on olemassa tarkan tason tieto siitä, miten verkoston on tarkoitus toimia ja mikä on se rajapintakuvaus, jota verkostossa toimijoiden on tarkoitus toteuttaa. Yleisesti voidaan todeta, että siitä kun tarkat kuvaukset ovat saatavilla, menee vähintään vuosi ennen kuin toteutus voi olla valmis. Tämä realiteetti olisi hyvä ottaa huomioon voimaannosäännöksissä.

Anne Mäenpää

30.10.2014

OY SAMLINK AB

Päivi Vikström
Kehitysjohtaja

Anne Mäenpää
Palvelukehityspäällikkö